

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, másfél iven. ~ Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-évre 7 korona. ~ Egyes szám ára 30 fillér. ~

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium; ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Az árvákért.

A most elmúlt egyházkerületi közgyűlésnek olyan nagyfontosságú, következményeiben olyan messzeható tárgya egy sem volt, mint a hadiárvaház létesítésének ügyében eljáró bizottság javaslata. — A közgyűlésnek bizonyára minden tagja csak azt érezte, hogy a keresztyénységnek, a magyar hazafiságnak s az egyház saját magasabb rendű érdekének nemes összhangjából származó elhatározás megvalósításáról van szó s a nagy koncepció lelki szemléletének gyönyörűségében elmerülve egyhangú lelkesedéssel fogadta el a bizottsági proposíciókat. Az ügy pedig sokkal nagyobb fontosságú, semhogy minden oldalról megvilágítása kívánatos ne volna s azért legyen szabad az egyházkerület nagy hadiárvaházának létesítése kérdésében néhány töredékes észrevételt tenni, abban a reményben, hogy ezzel egy bővebb s alaposabb megbeszélés kezdődik e lap hasábjain s hogy e megbeszélés a nagyszerű tervnek valóban nagyszerű megvalósítását előmozdítani fogja.

Azt hallom, hogy a hadiárvaház létesítésének gondolata nagyon szép ugyan, de annak megvalósítása nem alkalmas a reformáció évfordulójának megünneplésére s hogy ennek folytán már maga az egyházkerület elé javaslatot tett bizottság is elhagyja a hadiárvaház jelzést és egyszerűen árvaházról beszél. Miért? Nem alkalmas — így hallom — a reformáció emlékének ünneplésére azért, mert erre csak maradandó alkotások alkalmasok, már pedig a hadiárvaház nem lehet maradandó alkotás, mivelhogy a hadiárvák 14—15 év múlva már mind kikerülnek az árvaházi kezelés alól és akkor a hadiárvaház megszűnik. Nem akarok arról szólni, hogy a hadiárvaháznak sem kell okvetlenül megszűnni a hadiárvák felnövekedésével egyidőben s hogy az *addig* hadiárvaházat *akkor* át lehet alakítani általános árvaházzá (— ami a

bizottsági javaslattal egyértelmű —), hanem felteszem a kérdést: hát ha teljesen megszűnik tizenöt év múlva az egyházkerület hadiárvaháza, akkor csakugyan nem alkalmas ünnepi emlékül?

Ezt a kérdést tagadólag csak azok dönthetik el, akik materiális javakon kívül másokat nem ismernek. Ezek szerint például az 1896-ban tartott országos kiállítás rendezése nem volt alkalmas magyar hazánk ezeréves fennállásának megünneplésére s annak tulajdonképeni egyedüli emléke a vajdahunyadi vár-utánczat a városligeti tó partján. Annak a hatalmas beszédnek meg, amit a mi Szilágyi Dezsőnk mondott a felséges uralkodó párhoz, épen semmi értelme sem volt a millenáris szempontjából, mivelhogy az utolsó szó kimondásával már vége volt. Sőt akkor nincs értelme a szebbnél-szebb karácsonyi és husvéti prédikációknak, melyeket Krisztus Urunk születésének és feltámadásának emlékére mondanak a nagytiszteletű urak, mert az ámennel azoknak is végük vagyon.

Én megvalósítandónak tartom a hadiárvaházat és pedig kimondottan, mint *hadiárvaházat* akkor is, ha bizonyos volnék benne, hogy épen csak a hadiárvák felneveléséig fog fennállani s akkor külsőleg nyomtalanul eltűnik. Mert eltűnése akkor sem lesz nyomtalan, mert ott fog élni az egész magyar nemzeti köztudatban és közelebbről ott fog élni a felnevelt hadiárvák és azok családtagjai szívében az a tudat, hogy a tiszántúli egyházkerület a haza- s az emberszeretet parancsára tudott hatalmas, erejét meghaladó áldozatot hozni s az Úrkrisztus kisinyeinek gyámolításában híven megfogadta a Megváltó szavát.

Én tudom, hogy attól a prédikációtól, melyet a reformáció négyszázados évfordulóján valamelyik debreczeni lekipásztor úr ihletett ajkáról hallani fogok, nagyon sokat épül a lelkem. Lehet, — hiszen kitűnő beszédek van

módunk hallani. — éltem fogytáig is hatása alatt állok majd annak a prédikációnak. És egy tízenöt esztendő eszelekvésnek nem volna annyi hatása, mint egy tízenöt perces prédikációnak?

Hallom azt is, hogy ha már csakugyan létesít az egyházkerület a hadiárva részére árvaházat, ezt szorosán felekezeti árvaházzá kell lenni, azaz a bizottsági javaslattal ellentétben a *református* egyházkerület ezen árvaházába csak *református* árvákat kell felvenni. A kívánság mellett ott van a csattanós argumentum: más vallásfelekezetek is a maguk költségén fenntartott árvaházakba csak maguk felekezetéhez tartozó árvákat vesznek fel. Miért akarunk mi, anyagiakban nagyon is szegények, nagylelkűsködni s ezzel a magunk vallásán levőket a másvallásúaknál hátrányosabb helyzetbe juttatni. Én nem akarok azzal érvelni, hogy ha mink épen úgy akarunk mindenben eljárni, mint más vallások egyházi szervezetei, — akkor ne ünnepeljük a reformációt és ne emlegessük *református* keresztyéni voltunkat. Nem akarom azt mondani, hogy a reformáció vezető elve a visszatérés az egyház eredeti állapotához és első tanításához, amely pedig úgy-e hogy az volt: mindnyájan Isten gyermekei vagytok. Nem érvelek ilyen magas, levegőben járó érvekkel. Csak azt juttatom mindenki eszébe, hogy mit

követel tőlünk etekintetben a mi magyar református egyházunknak magyar és református mi-volla.

A hadiárvaház nemcsak jótékonyági intézet leszen, hanem a magyar hazafias érzés és nemzeti műveltség terjesztésének is kiválóan alkalmas eszköze. Azok a kis tót, ruthén, szerb, oláh fiúcskák, akik apjuknak a hazáért elvézése által idejutnak a mi magyar véreink szegény kis árváinak társaságába, a mi vezetésünk alatt bizonyosan jó magyarokká lesznek. Annyi magyar gyereket ajándékozunk a magyar hazának, amennyi idegen ajkút a magunk árvaházába felvenni módunkban áll. Ha pedig csak reformátusokra korlátozzuk az itt neveltetés jótéteményét, e más ajkúakra nem tudjuk kiterjeszteni nevelésünket. Ime, ez a magyarság szempontja. Egyébként pedig, úgy-e bár, a református egyház abban is a maga útjain halad, hogy nem törekszik prozelita szerzésre s jól felfogott érdeke a vallásfelekezetek békés együttélésének biztosítását követeli. Aki valaha élt különböző vallásfelekezetek által vegyesen lakott vidéken, tapasztalhatta, hogy a vallásfelekezeti békének, egyetértésnek leglelkesebb munkásai azok az erős magyar érzésű római katolikusok, akik iskoláiknak egy részét a mi református intézeteinkben végezték. Aki debreczeni vagy pa-

Tárca

Danzígi zarándoklásunk.

1906. június 15—20.

Mire e sorok megjelennek, épen tíz esztendeje múlik, hogy a magyar királyi kormány megbízásából, gróf Vay Tihamér, gróf Vay Ádám, Vay Kázmér és én, haza hoztuk Danzigból Kurucz Vay Ádámnak, II. Rákóczi Ferenc egyik leghívebb főemberének teteit.

Azóta útítársaim, a három Vay, egymás után átköltöztek a múlandóságból az örökkévalóságba s most már Kurucz Vay Ádámmal együtt gyönyörködnek onnan felülről a kuruc vitézség és dicsőség újra-éledésében.

Magam maradtam tehát négyönk közül. Sokszor el-el nézem a fényképet, melyen ott állunk a danzigi Szent-Erzsébet-templom (Vay Ádám nyugóhelye) diszkapuja előtt, a három Vay diszmagyarban, én pedig papi öltözetben. Könnybe lábadt szemmel nézem mindig eltávozott három zarándoktársamat.

Előzőleg csak egyet ismertem közülök, gróf Vay Tihamért, kivel, mint abauji földbirtokossal, a felsővadászti és Rákóczi-kastély lakójával, gyakran volt

alkalmam találkozni. A másik két Vayt a budapesti nyugati pályaudvaron láttam először, mikor, 1906 június 15-én reggel indulandók voltunk Danzig felé. Huszonhat órán át voltunk egy vasúti fülke lakosai s már az első pár óra alatt úgy összemeeledett lelkünk, mintha évek óta mindig együtt éltünk volna. Ritka nemes és kedves egyéniség volt mind a három Vay. A hosszú utazásnak többrendbeli, éjjeli átszállással súlyosított kellemetlenségeit a legnagyobb vidámsággal viseltük el, bizalmas beszélgetés és vidám adomázás közben. Egész éjszaka le nem hunytuk a szemünket, de azért friss, jó kedélyben szállottunk ki útunk végecéljánál, a danzigi hatalmas pályaudvaron.

Gróf Vay Tihamér, mint a küldöttség vezetője, kezdetben úgy tervezte utazásunkat, hogy Berlinen át megyünk Danzigba, hogy a nagy német császárnál audienciát kérve, élő szóval fejezhessük ki a magyar állam és nemzet háláját és köszönetét ama nemes kegyeletért, melyet Kurucz Vay Ádám emléke iránt a császár és elődei tanúsítottak. Ez a szép terv azonban változást szenvedett, mert az utolsó napokban azt az irányítást vette a küldöttség vezetője, hogy hagyjuk el a berlini kitérést és menjünk egyenesen Danzig felé.

taki diák volt. — sőt, hogy kevésbé exponáltan református iskolát említsek, — aki a szigeti lyceumban tanult, megmarad ugyan a maga vallásán, amelytől eltántorítani nem is akarták, de éltetőgáig megbecsülője marad a református egyház nemzeti szempontból is nagyértékű szolgálatainak s mindenkor hű munkása a vallásfelekezeti békességnek. Hát azt a lehetőséget akarjuk magunktól eldobni, hogy eme szegény árvagyermek közt esetleg kiemelkedő tehetségű másvallásúakat nem ugyan a magunk egyházának, de az egyetemes keresztyén szeretet helyesen felfogott elveinek magunk nevelhesük?

Azt is hallom ellenvetésül, hogy nincs biztosítva az árvaház ügye anyagiakban. A kérdésnek ehhez a részéhez tudok legkevésbé szólni. Reményem is, hogy azok, akik az ügyet nálam alaposabban ismerik, a kérdésnek ezt a részét is megfogják világítani. De egyet tudok. Azt, hogy költségvetések készítésével, fillérek keresésével nem szabad annyi időt tölteni el, hogy a nagy ügynek égetően sürgős megvalósítása halasztást szenvedjen. Mit érünk azzal, hogy az árvaház anyagi megalapozása minden aggodalmaskodót megnyugtató módon biztosítva lesz, ha az alatt, míg ez megförténhetik, a mi drága véreink, az érettünk meghaltak szerelmes gyermekei gon-

dozás híjján elpusztúlnak, vagy a magyarság és egyházunk részére elvesznek?

Tudom, meg van írva, hogy aki tornyot akar építeni, üljön le és számolja meg a pénzét. De ez a tanács annak szól, aki tornyot épít, vagyis aki díszl, bár Istennek tetsző, de mégis csak parádés dolgot akar emelni. Ám nincs megírva sehol, hogy aki az éhezőknek kenyeret, az elhagyottak szerető gondozást akar nyújtani, az is számolgassa a pénzét. Adjuk, amink van, adjuk mindenünket, osszuk meg vagyonunkat a szegényekkel és miénk lesz a mennyeknek országa.

Egyház

Egyházkerületünk tavaszi közgyűlése.

Konventi intézkedés következtében a polgári községek beosztása s minősítése tárgyában munkálatot kellett készíteni az egyházmegyéknek. A felérkezett munkálatok többrendbeli pótlás végett visszaadtak.

Püspök urunk felhívta az egyházmegyéket, hogy az egyháznak és tanintézeteknek a háború által okozott kárait állapítsák meg s tegyenek jelentést. A bihari és nagybányai egyházmegyéről nem jött jelentés, hat egyházmegye kimutatta a szenvedett károkat, hat egyházmegyéből nemleges válasz érkezett. A hat egyházmegyében szenvedett károsodás kimutatása to-

így aztán Ruttka, Oderberg, Breslau, Posen, Thorn és Dirschau voltak útvonalunk főbb pontjai. Hohensalza-nál (oroszul: Inovrazlaw) igen közel voltunk az orosz határhoz s a nagy váróteremben először volt alkalmam látni egész csoport orosz, akik nagy mennyiségben fogyasztották a rumot, némelyik teával, a másik tea nélkül. De nekünk, magyaroknak is igen jól esett a forró tea a hideg júniusi éjszakában.

Danzigot, észak Velenczéjét, reggel 10 órakor értük el. A beteg osztrák-magyar főkonzul helyettese, Liemann danzigi előkelő bankár fogadott bennünket s volt ottani egész tartózkodásunk alatt a legszeretettelőbb, kedves kalauzunk. Beszállottunk a legelső szállodába, a „Danziger Hof“-ba, elfoglalva az első emeleten négy egymás melletti szobát. Egy óra alatt feketébe öltözve, elindultunk a látogatásokat megtenni. Voltunk von Jarotzky tartományi elnök-nél (Regierungspresident), a rendőrelőknél (Polizeipresident), a térparancsnoknál és a főpolgármesternél, akik persze a délután folyamán mind leadták névjegyeiket nálunk. Két óra fele jutottunk az ebédhez, három óra után a délutáni alváshoz, ami az éjszakai mulasztás némi pótlására szükséges volt. Mivel a hamvak ünnepélyes átvétele délután hat

óra volt kitűzve, kiadtuk az utasítást, hogy öt órakor keltsenek fel.

A délutáni álom azonban alig sikerült. Én ugyan, amint letettem a fejemet, azonnal elaludtam, de még korántsem volt öt óra, mikor igen erőteljes kopogtatás riasztott fel édes álmaimból. Adám gróf verte az ajtót s kért azonnal bebocsáttatást. Mi a baj? — kértem. Csak képzelje el a nagytiszteletű úr, — mondá a gróf, — Tihamér nem tudja a beszédét, én nagyon félek, hogy el fog akadni és skandalum lesz. Ne féljen gróf úr semmit, — mondtam én, — nem lesz semmi baj. Mentem aztán azonnal Tihamér grófhhoz, aki, mint testes ember, a diszmagyarban máris erősen verejtékezett. „Hallgassa meg nagytiszteletű úr a beszédemet“ — mondá s a rövid német beszédet el is mondá előttem, nem egyszer, de kétszer, mire én is egészen megtanultam azt, csak egy volt a baj, hogy „Danzig“ helyett esodálatosan mind a kétszer „Frankfurtot“ mondott. „Tönkre leszek silányítva“ — mondá Tihamér gróf, — „ha a tetthelyen is így eltévesztem“. Ne féljen a gróf úr, — mondtam, — mellette fogok állani és mikor már következik, hogy „die edle Stadt“, akkor én előre súgom a „Danzig“-ot. Erre megnyugodtak mindannyian.

vábbi intézkedés kérése mellett kiadatik főtiszteletű püspök úrnak.

Az 511—1915. sz. egyházkerületi határozat meghagyta, hogy az önálló énekvezérekről küldjék be az egyházmegyék a kimutatásokat. Némi pótlásra a kimutatások azzal a megbízással adatnak át a püspöki irodának, hogy a pótolni kívánt adatokat beszerzés után egészítse ki, állapítsa meg, hogy kik igényelhetik az első és kik a második korpótlékokat? Tegyen számítást az őszi közgyűlés idejére, hogy a korpótlékszükséglet fedezésére mekkora összeg lenne elégséges?

Az eddig szerzett, néha igen kedvetlen tapasztalatok után az alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegye azt kéri, hogy az adósegély kérvények tárgyalása rendjén a revizor kifogásai s módosításai a konvent tárgyalása előtt közöltessenek a folyamodó egyházakkal. Mivel az adósegély-kérvények az új rend alapján nem az eddigi gyakorlat szerint láttatnak el: nem tartja idején levőnek a közgyűlés azt, hogy a még ki sem próbált ügykezelési szabályzat idő előtt változtatás alá kerüljön, annál fogva az alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegye kérelmét nem teljesítheti.

A debreczeni egyházmegye közgyűlése nagy szabású javaslatot terjesztett fel a reformáció 400 éves évfordulójának megünneplése, az ünneplésnek módoszata tárgyában. A tervezet főbb vonásaiban a következő:

A hamvak átvétele pontosan délután 6 órakor történt, Kurucz Vay Ádám nyugvóhelyén, a helyőrségi (Szent-Erzsébet-) templomban, hol a katonai és polgári hatóságok fejei teljes díszben jelentek meg. Mi is természetesen így voltunk ott, a három Vay fényes díszmagyarban, én a törvényes papi ruhában; zsinóros reverendámat, bő palástomat igen kíváncsian nézegették a németek.

Egy szép egyházi ének után Wittig, evang. tábori főpap, rövid imát és beszédet mondott, mire Vay Tihamér gróf szintén német nyelven köszönte meg a hamvak eddigi kegyeletes gondozását s egyúttal ünnepélyesen átvette azokat a magyar kormány nevében. Bátran, szépen, minden botlás nélkül mondotta el beszédét és Frankfurt sem kísértett többé Danzig helyett. Azután, küldött-társaim határozott kívánságára, én mondtam egy rövid magyar imádságot, melyre aztán a németek közül többen megjegyezték, hogy „a magyar nyelvnek valami csodálatosan szép zengése van”. Ez az imádság, a Vaján tartott emlékbeszédemmel együtt, a „Debreczeni Protestáns Lap” 1906. évi folyamának 26-ik számában olvasható. Imádságomat Vay Kázmér nyomban, sikerülten lefordította németre s másnap az ünnepély leírása közben, az összes danzigi napilapok kö-

Tartassék istentisztelet az egyházközségekben, ezenkívül diszközgyűlés és ünnepély október 31-ikét követő vasárnap, ami az előző vasárnapon kihirdetendő; az ünnepet megelőző estén 8 órakor s másnap reggel 6 órakor a harangok húzattassanak meg, legyen presbiteriumi diszgyűlés, részletesen megállapított programmal, ünnepély vasárnap délután, valóságos összejövétel a helyi viszonyokhoz képest. Létesítsenek szeretet- és kulturintézmények; a konvent emlékiratot szerkesszen, mely a presbiteriumok jegyzőkönyvébe vezetessék be, márványemléktáblák készíttessenek s a konvent létesítsen központi egyházfentartási alapot.

A nagy gonddal és mély belátással készített indítványt a közgyűlés az egyetemes konventhez terjeszti fel.

A lelkészek háborús segélyének kimódolása céljából felterjesztést tettek a felsőszabolcsi, nagybányai, bihari egyházmegyék. Mivel a magyarországi reformátusok részére 250.000 kor. segélyt engedélyezett az államkormány, melyből mintegy 71.052 kor. jut egyházkerületünk lelkészeinek némi gyámolítására: az egyházkerületi elnökség fogja a nyert segélyt a beszerzett esperesi javaslatok szemelött tartásával a reá utalt lelkészek között kiosztani.

Kiss Ferenc főjegyző indítványozza, hogy a reformáció 400 éves évfordulója alkalmára minden egyház irassa meg a maga történetét; más alkalmas

zolték a magyar református pap imádságát, melyben áldást kért „az egész német birodalomra és annak nemes szívű nagy császárjára, ki a bujdosó emléke iránt nemes kegyeletet tanúsított”.

A következő napot (vasárnap) a régi emlékekben valósággal duslakodó nagy város megszemlélésére fordítottuk, a helyettes-konzul és egy tartományi tanácsos kedves kalauzolása mellett. Este pedig a tartományi elnöknek és bájos nejének voltunk vendégei a közeli Zoppot tengeri fürdőben, mely alkalommal a zenekar a Rákóczi-induló és más magyar darabok előadásával mutatta ki előzékeny figyelmét velünk szemben. Az a csodálatos, elbűvölő látvány, mely a zoppoti „Steg”-ről a tenger és a levegő együttes színhatásában élénk tárult, éltém végéig emlékemben marad. Azt meg nem is kell említenem, hogy az ebéd valóságos opulens volt, a földieperrel ízesített pezsgő bőségesen folyt; úgy, hogy mikor hazafelé mentünk, egyik társam meg is jegyezte, hogy nincs már olyan hideg, mint délután volt, amit én is készséggel elismertem, de nem az idő megenyhülésének, hanem az eper-bowle hatásának tudtam be.

Másnap (hétfőn, 18-án) reggel útnak indultunk, immár Vay Ádám hamvaival együtt. A danzigi

egyen hiányában a megírást a lelkész legyen köteles elvégezni; a megírásban követendő vezérelvek megállapítására ad hoc bizottság küldessék ki. A közgyűlés az indítványt közhelyesséssel fogadta s dr. Lencz Géza, dr. Kun Béla, dr. Körösi Kálmán, Kiss Ferenc tagokból álló bizottságot nevezett ki az irányelvek megállapítására, az előadói teendők végzésére S. Szabó József főgimnáziumi tanárt kérvén fel. A történet megírandó s benyújtandó 1918. évi július hó 1-ső napjáig.

A felsőszabolcsi egyházmegye azt az indítványt terjesztette fel, hogy a reformáció ünneplése alkalmával népszerű ismertető füzet készíttessék; a megírásra vagy a konvent vagy a Magyar Protestáns Irodalmi Társulat kéretessék fel s kapná meg a füzetet minden református család. A közgyűlés az indítványt magáévá tette s foganatosítása érdekében úgy a konventet, mint a Protestáns Irodalmi Társulat elnökségét megkeresi.

Hogy mennyire nyomasztó az országos lelkészi özvegy-árvai gyámintézetől gyámolított özvegy lelkésznék és lelkész-árvák helyzete a gyámdíj szomorúan csekély volta miatt, élénken bizonyítja az a körülmény, hogy az évi gyámdíj felemelése érdekében öt egyházmegye (érmelléki, felsőszabolcsi, nagybányai, nagykarolyi és szatmári) érezte magát kötelezettnek a közgyűlés útján a konventhez intézendő megkeresés megtételére. Hír szerint a konvent revízió

alá vette már a szabályzatot, számítások tételéhez kezdett, hogy a gyámdíjak emelése hogyan volna kivihető. Ám ezek a számítások a közelebbi konventi gyűlés idejére még nem voltak előállíthatók, így halasztást szenved az ügy a jövő évi tavaszi konventi gyűlésig. A közgyűlés egyébként a megkereséseket felterjeszti az egyetemes konventhez. Úgy emlékszünk ugyan, hogy úgy egy jó évvel ezelőtt a drágasági pótlék kérdésének tárgyalása alkalmával bizonyos matematikai számításról történt emlékezés, amely a csekély drágasági pótlék nyújtását sem helyezheti kilátásba. Azóta újabb intézkedések tettek; az özvegy lelkésznék eddig be nem szerzett születési adatai beszerestettek s kilátás van arra, hogy meg lesz találva a módja a segélyek felemelésének. Azt azonban nem értjük, hogy a korábbi matematikai számítás mire fektette a maga kombinációit az özvegyek életkorának nem ismerése idején? Mert hiszen az ide vonatkozó adatokat ebben az évben nem is oly rég gyűjtötte össze a végrehajtó-bizottság teljes egészében. Az egyházmegyék felterjesztései a konventhez küldetnek fel.

A Debreczeni Protestáns Lap főszerkesztője jelentést terjesztett be az egyházkerületi közgyűléshez a laptulajdonos konzorcium megalakulásáról; véleményét kérte a közgyűlésnek a lap eddigi irányáról s némi sajnálattal konstatálta, hogy világi előkelőségeink a lap pártolása körül sem erkölcsi, sem anyagi tekintetben nem tanúsítanak olyan támogatást, mely-

vasútigazgatóság szíveségéből külön, közvetlen kocsit kaptunk, melynek egyik felében (fourgon) a hamvakat rejtő koporsó volt elhelyezve, másik felében pedig két kényelmes szakasz állt négyönk rendelkezésére.

Breslaunál egy órát állott a vonat. Ádám gróf és Kázmér elindultak egy kocsin a város megtekintésére, én is szívesen mentem volna, de mivel Tihamér grófnak nem volt erre kedve, nagyon természetes, hogy nem hagytam őt magára az állomáson. Perc, perc után telt, már eljött a beszállás ideje is, de a két kiránduló még mindig nem jött meg. „Tudja nagytiszteletű úr, — mondá kedves mosollyal Tihamér gróf, — nem vagyok kárörvendő ember, de nem adnám ezer pengőért, ha most ez a két „inas“ lemaradna“. A legutolsó percben azonban megérkezett a két inas és teljes számban folytattuk az utat hazafelé. Az éjszakánk azonban ismét nem volt zavartalan. Sötét hajnalban értük el a magyar határt, mikorra a vonatvezető által felköltöttük magunkat, átmentünk a ravatalos-szakaszba s három útitársam előtt egy rövid fohással adtam hálát a jó Istennek, hogy imé vissza segített kegyeletes útunkban drága hazánk szent földére.

Kedden, 19-én, reggel Kassát érintettük, hol a Vayak

kívánságára családom tagjai vártak, kikkel megismerkedni óhajtottak. Rövid negyedóra múlva indulunk tovább nemes Szabolcs vármegye fő- és székvárosába, Nyiregyházára, hol megháltunk s másnap reggel mentünk tovább, immár nagy ünnepélyesség közt Vaja felé, hol június 20-án, szerdán délelőtt megtörtént Vay Ádám hamvainak ideiglenes nyugvóhelyre tétele, mert a magyar kormány által tervelt külön sírbolt ekkorra még nem készült el. A koporsónak a kriptában történt elhelyezése után még ott maradt velem a három Vay és — kívánságukra — még egy hálaadó fohászt mondtam szent munkánk befejezése alkalmából.

Életem egyik legszebb és legkedvesebb emléke az a hat napra terjedő zarándokút, melyben a három Vayval együtt, tíz évvel ezelőtt részt vehettem. Fájdalom, hogy a decennium alkalmával már nem újíthatjuk fel együtt utazásunk kedves emlékeit, azóta eltávoztak mind a hárman a minden élők útján. Tihamér gróf egyik temető papja én voltam; másik két útitársam temetésére nem mehettem el, de őszinte fájdalommal megkönnyeztem őket. — Legyen nyugodalmuk csendes, emlékük áldott!

Kassa.

Révész Kálmán.

nek megnyerésére pedig a konzorcium, midőn felette súlyos helyzetben vette át a lapot, biztos reménységgel számított. A közgyűlés kedvező véleményt nyilvánítva a lap iránya s nivója fölött, az egyházmegyének szívére köti, hogy hassanak oda minden lehető módon, hogy világi előkelőségeink úgy erkölcsi, mint anyagi támogatásukat ne vonják meg a laptól.

A debreczeni s felsőszabolcsi egyházmegyéknek a budapesti egyház emlékiratára vonatkozó javaslata a konventhez terjesztetik fel.

A nagybányai egyházmegyének az új ciklusra terjedő adósegélyezés tárgyában felküldött előterjesztése hozzájárulás végett a konventhez terjesztetik fel.

Tárgyalásra került az egyházkerületi pénzügyi bizottság terjedelmes jegyzőkönyve. Ebből megemlítjük a következőket:

Célba vette volt egyházkerületünk az „egyházkerületi statisztikai hivatal” szervezését s ebben a kérdésben az 529—1915. számú végzésben javaslatot vár a pénzügyi bizottságtól. A pénzügyi bizottság úgy tudja, hogy ennek az állásnak szervezése mellőzhető, legfőlegb arról lehet szó, hogy hozzáértő egyén bizasék meg a statisztikai adatok anyagának feldolgozásával, miért megfelelő honoráriumban részesülne. A pénzügyi bizottság a püspök úrtól kért információ vétele után az őszi közgyűlésre fogja elkészíteni a kívánt javaslatot. A közgyűlés a pénzügyi bizottság javaslatát határozati erőre emelte.

Az egyházkerületi és kollégiumi tisztviselők s alkalmazottak részére új nyugdíjszabályzat készült. Ennek életbeléptetése esetén az intézet pénztára részére az eddiginél magasabb összegű hozzájárulások igényelhetnek az egyházkerületi pénztártól. Fedezet keresése tekintetében az új nyugdíjszabályzat az egyházkerületi pénzügyi bizottsághoz tétetett át. A pénzügyi bizottság jelenti, hogy a fedezetről szóló javaslatát az őszi egyházkerületi közgyűlés idejére készíti el, kapcsolatban az egyházkerület 1917. évi költségvetési munkálatával együtt. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette.

Az egyházmegyék közt eddig kiosztott tűzkárbiztosítási jutalékok más irányú felhasználása kérdésében a pénzügyi bizottság feladatává volt téve javaslatot adni. A pénzügyi bizottság tekintve azt, hogy ez az eddigi jutalék sokkal inkább szolgálhatja a közérdeket, ha az egyetemes célokat gyámolító tűzkárbiztosítási pénztár részére visszamarad az összeg; különben is jelenlegi felhasználása által a lelkeszi testületnek csak egy része, t. i. az részesül közvetve ebben a jutalékban, amelyik a régi, de már zárt intézménnyé alakult egyházmegyei gyámintézetnek még tagja, azt javasolja, hogy a jutalék jövőre ne utaltassék ki az egyházmegyéknek. A közgyűlés a javaslatot határozati erőre emelte.

Az 1915. évi 74. sz. végzésben megbízást nyert a

pénzügyi bizottság, hogy tegyen javaslatot a dr. Eröss Lajos néhai püspökünk emlékének megörökítési módja tárgyában. A bizottság véleménye az, hogy sem arcképfestés, sem sírkőállítás útján való megörökítés nem volna megfelelő, hanem boldogult püspökünk gondolkodás módjának is megfelelő alapítással kellene a célt megvalósítani. A közgyűlés a javaslatához képest, a mintegy harmadfélezer koronát tevő alapot egyelőre gyarapítani s majdan kitűzendő célra fordítani kívánja.

A kollégiumi énekkari pénztár segélyére kért 1000 kor. kérdésében 1917. évi költségvetéssel kapcsolatban jön javaslat a közgyűlés elé.

A tanítóképző-intézeti tanári testület azért folyamodott, hogy a magasabb fizetési fokozatra igénytartó tanárok részére a javadalom-többlet állapításuk meg, ami körülbelül 1300 kor. új kiadással jár. Mivel a tanítóképző-intézeti tanárok fizetése úgy biztosított, hogy a javadalom annyi legyen, mint a gimnáziumi tanároké, a kérelem akkor volna ellátható, ha olyan kimutatás lenne készen, mely feltüntetné, hogy a nagyobb kiegészítésre ajánlott tanárokkal egyidőben szolgálni kezdett gimnáziumi tanárok javadalma miként alakult. A tanítóképző-intézeti tanárkar felhivatik, hogy az őszi pénzügyi bizottság elé ezt a kimutatást juttassa el, addig pedig VIII. pénztári csoport múlt évi maradványának terhére végleges határozat előtt is folyósíttatik a kiegészítés. — Egyúttal kimondja a közgyűlés, hogy a tanítóképző-intézeti tanárok fizetése kiegészítésének az állampénztárból leendő nyeresése iránt megteszi a szükséges lépéseket.

Az egyházkerületi és kollégiumi tisztviselők részére 20%-os háborús pótlékot engedélyezett a pénzügyi bizottság javaslatára a közgyűlés.

Tudomásul vette a közgyűlés, hogy a Fonciere Pesti biztosító-intézet számadása szerint az összes díjbevétele 1915-ben 44,867 K 71 fill. volt. Ebből az egyházkerületi pénztárt illeti 20%-os jutalék címén 8973 korona 54 fillér, a tiszta haszon 50%-a címén 16,065 korona 12 fillér. A belkörü tűzkárbiztosítási alapot illeti a díjbevétele 2%-a, 897 kor. 35 fill. és így az egyházkerület összes illetménye 25,936 kor. 01 fillér.

Az egyházkerületi pénztár 1915. évi számadása felülvizsgálatván, a számadóknak a szokott fentartással a felmentés megadatott.

Engedélyezte a közgyűlés, hogy a háborús állapot tartama alatt a Budapestre utazó egyházkerületi küldöttek naponként 24 kor. napdíjat számíthassanak fel az eddigi 16 korona helyett.

A Budapesten letétileg őrzött egyházkerületi és kollégiumi értékek hazaszállítása körül tett elnökségi intézkedéseket a közgyűlés jóváhagyás mellett vette tudomásul.

(Folytatjuk)

Iskola

Népoktatásunk jövője.

A Debreczeni Protestáns Lap február 12-iki számában ugyane cím alatt cikket írtam a népoktatás reformjáról. Már ott megígértem, hogy a kérdésről alaposabb tanulmányt óhajtanék nyújtani. Addig is azonban, míg ezt tehetném, annak a bebizonyítására, hogy cikkemet a népoktatás iránt érzett jóindulat sugallta s hogy egyáltalában nem akartam azokat a keserű vádakát az egész tanítóságra általánosítani, amint azt néhány érzékenyebb tanítótársam gondolja, hadd fejtsem ki bővebben a múltkor csakúgy hevenyében odavetett szavaimat.

Cikkemet az a fájó érzés sugallta, hogy nekünk, a kultura munkásainak, tehát tanítónak és tanárnak egyaránt nem adózik sem az állam, sem a világ azzal az erkölcsi elismeréssel, amelyet nemes hivatásunknál fogva megérdemelnénk. Ennek legfőbb okát abban láttam, hogy nincs meg a kellő anyagi méltánylás és ebből folyik az a másik nagy ok, — a szülői elfogultságon kívül, — hogy néhány tanító vagy tudás, intelligencia, vagy karakter dolgában nem állja meg helyét. Még pedig azért nem, mert, mint a múltkor cikkemben is írtam, nem az az anyag megy a tanítói pályára, amelyik odavaló volna. Ez az állítás egyáltalában nem szorúl bizonyításra; ez nálunk a tanároknál köztudomású dolog. Magam is voltam 2 évig tanítóképző-intézeti tanár s láttam, kik jöttek oda. S — mea culpa — nagyobb részüknek csak adtunk oklevelet, mert hiszen nem buktathattuk meg a növendékeknek a felét. De bizony — legalább az én mértékem szerint — silány anyag volt annak jó része. S hogy tudásán kívül nem egyből a kötelelességtudás is hiányzik, az sem szorúl igazolásra. Cikkm megjelenése után sokan mondták nekem, hogy sajnos, de úgy van, ahogy írtam. Elemi iskolás koromban nem egyszer megesezt, hogy a tanító reggel ott hagyott bennünket az iskolában s késő estig vártuk, de hiába. Számtalanszor megesezt, hogy valamelyik jobb tanulóra bízta a tanítást, vagy „csöndes foglalkozást” adott nekünk“.

Az is köztudomású dolog, hogy a középiskola I. osztályába igen gyenge előképzettségű tanulók jönnek, némely részük jóformán sem írni, sem olvasni nem tud, sem a kétszerkettőt, sem a földrajzi alapismereteket nem tudja; a magyar nyelvtanról pedig ne is szóljunk. Ez természetesen nemesak a tanító hibája lehet, hanem egyéb mostoha körülmények következménye, pl. az osztályok túlszűfoltóságáé stb. Az azonban már nem helyes, hogy akárhány gyenge tanuló jeles és kitűnő bizonyítványt kap. Ez sem szorúl bizonyításra, mert minden tanár tudja, hogy mekkora értéke van az elemi iskolai bizonyítvány-

nak. Ez az eljárás azért sem helyes, mert az ilyen osztályozás tévedésbe ejti a szülőt gyermekének tehetsége felől. Nem egy olyan bukott tanítványom volt már, aki az elemi iskolának a „csillaga” volt.

Igaz, hogy bármely más pályán működő emberek között is vannak kevésbé intelligens és kötelességtudó emberek. De ne törődjünk mi azzal, nekünk a magunk érdeke és becsülete legyen szívünkön. Ha valamelyik hivatalnok elhanyagolja kötelességét, rendszerint csak a felebbvalója tudja meg, ha megtudja. Nekünk azonban egészen más a helyzetünk. Bennünket ellenőriznek tanítványaink, a szüleik és azok révén az egész környezet. Ha a tanár vagy tanító testi fenytést mer alkalmazni, hamarosan megkapja a „tanbetyár” nevet. A tanár nemes intencióját és jóakarátát meg nem értő, tudatlan, vagy rosszakarátú tanuló vádjára az elfogult, hiszékeny szülő rögtön ráfogja a tanárra, hogy részrehajló és üldözi a fiát, aki ilyen tehetséges, meg amolyan szorgalmas tanuló. S a szegény szüle, persze, ha szemefénye megbukik, ismerősei előtt a tanárt okolja érte. Tehát így az ember hibáján kívül is mekkora odiumot szerezhethet magának. Hát még, ha csakugyan van valami gyengéje! A tanuló hamar felismeri s nemsokára tudja mindenki. S az a rossz tulajdonsága van az embereknek, hogy egynehány szomorú és sajnálatos esetből szeretnek általánosítani és hamar pálcát törnek az ember fölött.

Úgy is az a panasz, hogy nem nevelünk, csak tanítunk, ha tanítunk. Ha tehát másképpen nem nevelnénk, neveljünk legalább példánkkal. Legyen a tanítónak úgy az iskolai, mint a társadalmi magatartása, eljárása kifogástalan, hogy ahhoz egy gáncos szó se férközhessék s azt a szépet, jót, amit a katedréről hirdet, igazolja életével.

Rátérek most már a tanító javadalmazásának a kérdésére. Megengedem, hogy pontos adatok híján tévedtem, mikor a tanító fizetésének a maximumát 2600 K-ra tettem. Azonban, ha 3200 K-ig viszi is fel 40 évi szolgálat alatt, akkor sem elég az. S az a legfőbb baj, hogy nagyon sokára éri el azt a fizetést, amelyből már néhány tagú családot eltarthatna. — De nemesak absolute véve kevés, hanem nem is méltányos a más pályán működő és hasonló képzettségű tisztviselők fizetéséhez viszonyítva. Ennek az az oka, hogy nálunk a kultura ápolóit, — amiről már évtizedek óta panaszkodunk, — nem részesítik a végzett munka mivoltának megfelelő fizetésben. A középiskolai tanár felviheti, — amelyik felviszi, — a VII. fizetési osztály 1. fokozatáig; tehát 35 év múlva — ha megéri — kap 6000 K + 1000 K (korpótlék) = 7000 K nyugdíjat. (Akármilyen kiváló tanár valaki.) A tanároknak legalább 90%-a, ha nem több, mint rendes tanár megy nyugalomba. 5 vagy 6% lesz igazgató és elenyésző csekély százalék lesz

főigazgató. Igazgató, persze, csak az lehet, akinek arra rátermettsége van, vagy aki különös politikai és egyéb érdemeket szerzett. Amelyik tanár azonban ezekkel nem rendelkezik, bármilyen tudós és pedagógus legyen, megmarad tanárnak. Más pályán ellenben ugyanazon fokú képzettséggel sokkal többre lehet vinni, pl. a bírói pályán. A tanító fizetése még aránytalanabb a hasonló képzettségű, más életpályán működő tisztviselők fizetéséhez képest. Így pl. a bírósági kezelő tisztviselők 4 középiskolai osztállyal és valami gyakorlati szakvizsgálattal a VIII. fizetési osztályba s a számvevőségnek alkalmazottak érettségivel és államszámviteltani vizsgálattal a VII. fizetési osztályig felvihetők. Akárhány ilyen pályát fel lehetne még hozni. Pedig a tanító még abban is hátrányban van az említett tisztviselőkkel szemben, hogy míg amazok nagyobb részt valamely középiskola, vagy legalább is polgári iskola székhelyén laknak, tehát gyermekeiket sokkal olcsóbban iskoláztathatják, addig a tanítók legnagyobb része falun lakik, ennél fogva gyermekeiknek iskoláztatása sokba kerül. Van-e a kiváló tanítónak előlépése vagy bármilyen elismerésben része? Legfőleg kap némelyik pár száz korona jutalmat, azonban legtöbbször azt sem az állam adja, hanem a kulturát pártoló vállalatok és egyesületek, amilyenek pl. egyes napilapok, közművelődési egyesületek, szabadkőművesek stb. Vajjon hány tanító kapott ösztöndíjat külföldi tanulmányútra? Mire viheti egy kiváló tanító? Semmire sem. Némelyik lesz igazgató, akinek egy pár száz koronával több lesz a fizetése. A legtöbb azonban marad holta napjáig tanító. Vajjon nem a kiváló tanítóra kellene-e bízni az elemi iskolák felett való felügyeletet? akik arra szakképzettségükkel fogva hivatottak volnának, ahelyett, hogy jogászokra bízák, akik, ha egyik-másik beletanul is, mégsem oly hivatottak és jogosultak, mint a tanító. Természetesen a magasabb fokú népiskolákat és tanítóképzőket más, megfelelő képzettségű ellenőrző közegek alá kellene rendelni. Valamint tankerületi főigazgatónak — há a Istenek, még eddig — nem tettek meg jogászt, úgy tanfelügyelőnek sem kellene azt megtenni.

A tanítók, tanárok rosszakarói és akik azok munkájának értékét becsülni nem tudják, mindig a nyári 2 hónapi vakációt hányják szemünkre. Azért nem érdeklünk mi olyan elbírálást, mint mások. Aki nem dolgozik, annak nem jár a napszám. Nem tudják azok a tanár vagy a tanító munkájának a nehézségét, amely munka elüt sok más munka sablonos voltától. A tanítónak, ha azt akarja, hogy tanítása, nevelése sikeres legyen, minden kis tanítványának a lelkébe bele kell mélyednie és annak a rejtélyeit ki kell tanulni. Ez pedig nehéz munka, mert ahány, annyiféle.

Ha még ez a vakáció sem volna, szeretném azt

a tanárt, vagy tanítót látni, aki 35, illetőleg 40 évig szolgálni tudna. Még a 30 éves szolgálat mellett is kimutatták pontos számításokkal, hogy a tanárok élvezik a legrövidebb ideig a nyugalmat.

Tehát bizony szegény a tanító s ezért nem csoda, ha rendes foglalkozásán kívül mellékfoglalkozásokat is keres, pl. kántorságot, banki könyvelőséget stb. s emiatt nem szentelheti magát teljesen hivatásának.

Ha ezeket a mondottakat összefoglaljuk, kitűnik, mily nagy szükség van a reformra s mily kívánatos, hogy az, ami már papíron megvan, életbe is lépjen. Tehát megengedem ugyan, hogy nem találtam el múltkori cikkemben a legszerencsésebb kifejezést, amidőn azt mondtam, hogy a népoktatás tervét alaposan fel kell forgatni és új alapra helyezni, mert azt tartom én is, hogy az Eötvös József báró remekművét nem lehet eldobnunk. Csak azt akartam mondani, hogy holmi toldozás, foldozás nem sokat érne, annál jobb az új munka.

Eötvös József műve már félszázados, tehát ma már bizonyára továbbfejlesztésre szorul. Azokat a nemes ideálokat, célokat, melyeket Eötvös a népoktatás megalapozásakor maga elé tűzött, tartsuk meg továbbra is a népoktatás reformjánál vezérfonálul. Ha tehát azt mondom, hogy egy épületet bontsunk le és építsünk újra, az nem azt jelenti, hogy a icbonított épület kipróbált, jó anyagát az új épületnél fel ne használjuk.

Hogy milyennek óhajtanám én a népoktatás és a tanítóképzés reformját, annak a kifejtésére ez a keret is szűk volna, de meg alapos tanulmányra van szükség.

Ismételten hangsúlyozva állítom, hogy e cikkemet népoktatásunk ügye iránt érzelt szeretetemen sugallta és nagyon sajnálnám, ha a tanítóság egyeteme nem érezné ki a keserű, de legnagyobb részt indokolt és menthető valóságnak a rajzából a kultura és a kultura munkásai iránt való szeretetemet.

Du.

A tiszántúli egyházkerületi közgyűlés jegyzőkönyvéből.

A reformáció 400-ados évfordulóját egyetemes egyházunk oly intézmények létesítésével szándékozik megünnepelni és emlékeztetessé tenni, melyek kiváltképpen alkalmasak arra, hogy a reformátorok által megindított nagy lelki föl szabadulásnak az egész emberiség történetére döntő befolyását erősebbé tegyék az által, hogy egyházunk belső megerősödését hatékonyan munkálják. Letagadhatatlan szomorú tény, hogy különösen nagyobb egyházközségeinkben a mi felekezeti iskoláinkból kikerült leánygyermek más felekezeti iskolákba kényszerülnek, ha tanulmányaikat folytatni akarják. Bizony, ez az új

légkör számtalan esetben egyházunktól eltérítő hatásával a lélekhalászat melegágya szokott lenni. Egyházunk e sajgó sebeire tekintve, szükségesnek látszik református leánynevelésünk hézagainak pótlása, polgári leányiskolák és esetleg egy Debreczenben felállítandó polgári iskolai tanítónőképző-intézet szervezésével. Népiskolai tanügyi bizottságunk az ügy fontosságától indítva arra kéri a Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlést, hogy református leánynevelésünk intézményes kiépítésének szükségességét elvben már most mondja ki s a részletes tervet bizottságunkkal dolgoztassa ki, amely munkálatait az 1917. év tavaszára lenne beterjesztendő, hogy a Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés akkor a megvalósítás tekintetében határozhasson.

Egyházkerületi közgyűlésünk a népiskolai tanügyi bizottságnak a reformáció 400-ados évfordulójának megünneplésével kapcsolatban a református leánynevelés intézményes kiépítése tárgyában tett indítványát elvben elfogadja. Az előmunkálatok céljaira biztos adatokat kér az egyházmegyéktől őszi gyűlése elé arra nézve, hogy az egyes egyházmegyék területén hol és hány református leány jár más felekezeti nyilvános, vagy magán polgári leányiskolába. Felhívja továbbá az egyházmegyéket azon felekezeti szempontból exponáltabb egyházközségek megnevezésére, amelyeket a református polgári leányiskolák és internátusok szervezésére alkalmasoknak tartanak.

Miről a Püspök úr megkörözés kérésével kivonaton értesítettik.

Ennek a határozatnak nemcsak elolvasását, tudomásul vételét és aktaszerű elintézését, hanem szívvél-lélekkel való felkarolását, propagálását és megvalósítását is ajánljuk tisztelt Olvasóink figyelmébe. Szeretnők különösen azoknak eredményhozó támogatását felhívni reá, akik Dóczi Imre középiskolai felügyelőnk idevonatkozó nyomós érveit hallották folyó hó 14-én a kollégiumi díszteremben. Egyházunk s általa nemzetünk életében korszakot alkotó lenne az ezen határozatban tervezett eszme megtestesülése. Szerk.

Tudomány

A hit és a cselekedetek.

Jakab 2₁₄₋₂₆.

E szakasz igen sok vitára, félreértésre adott már okot a theologusok között. Pál és Jakab — mondják némelyek — a megigazulás tanában a legellentétebb felfogás hirdetői. Amaz a hit által, emez a cselekedetek által való megigazulást tanítja, mihez képest Jakab e szakaszban Pál ellen vitáz, sőt egyenesen támadja. Akik pedig nem látnak vitát, támadást Jakab részéről, a két író között levő ellentétet abból a kö-

rülményből magyarázzák, hogy Jakab nem értette meg, illetve félreértette Pál megigazulás tanát. Ez állítás alaptalanságáról nemcsak e szóban forgó szakasz, hanem Gal 2. s ACs 15. rész is meggyőzőnek, melyek Pál s az oszlop-apostolok, tehát Jakab megigazulásáról tanúskodnak.

Jakab gyülekezeteinek tagjai általában a hit állapotában vannak. Ezt igazolja az igazság igéje által eszközölt újjászületés (1, 18.), a beoltott ige (1, 21.), Jézus Krisztusban való hit (2, 1.) említése, az „atyámfiak” megszólítás. A hit által való megigazulást ismerni kellett tehát nemcsak Jakabnak, hanem az olvasóknak is már az ószövetségből, még pedig Gen 15, 6. Hab 2, 4. alapján. Azonban a jobb esetet feltéve, ez a hit még nem igazolta magát, még nem mutatta föl gyümölcseit az olvasók keresztyéni életfolytatásában, a keresztyén felebaráti szeretet, könyörület és irgalom gyakorlásában, aminthogy az igazság beszédeinek, az újjászületésnek, a beoltott igének megfelelő, Isten előtt kedves cselekedetekre buzdítani főtevése Jakabnak, az egész levélből kitetszőleg.

A rosszabb esetet feltéve pedig voltak olyanok, akik a hit által való megigazulást félreértették, félremagyarázták a pusztá hitet a szeretet munkáinak gyakorlása, megfelelő erkölcsi élet fölmutatása nélkül elégségesnek tartották s e hit mellett — az egész levélből kitetszőleg — a legszembeötlőbb fogyatkozások, vétkek, bűnök megfértek. Igen sokban a hit eiméleti elhívése lesz, mely összehasonlítható volt az örökök hitével (19. v.). Jakab erről a külső cselekedetekben életjelt nem adó, kűsőképén magát nem igazoló hitről mondja, hogy az holt — *szepá* — (17. 20. 26. versek), mely nem használ semmit (14. v.). A cselekedetek a hitnek igazolói (18, 22. v.). Cselekedetek nélkül a hit meg nem mutatható, be nem bizonyítható. Ábrahám hit által igazult meg (23. v.). Ez a tény beigazolódott azon tette által, mellyel fiát Izsákot feláldozni akarta (21. v.). V. ö. Gen 15. 6. 22, 9—10. Tehát az Ábrahám hitéhez hasonló hit az, mely az ő cselekedetéhez hasonló, Isten akarata iránt való feltétlen engedelmességre indító cselekedetet mutatni föl.

A hit által való megigazulás téves felfogása elien száll tehát sakra Jakab s nem Pált akarja támadni: nyilvánvaló dolog. Ábrahám cselekedetéhez hasonló cselekedetek s általában a keresztyéni szeretet munkái a hit igazolói, gyümölcsei, úgy, hogy ezek Jakab szerint is folyományai, következményei s nem indokai, eszközei a megigazulásnak.

E felfogás ellen Pálnak sem lehetett kifogása, sőt 1Kor 13. 2. Gal 5, 6. (V. ö. Róm 6, 21—22. 1Kor 6, 9—11. Gal 5, 22. 6, 8—9. kk.) Jakab felfogását igazolják egyenesen. Igaz, hogy Pálnál csak szétszórtan található a jó cselekedetek hangoztatása s nem a hit által való megigazulás tényével közvetlen kapcsolat-

ban, amelyben a törvény cselekedeteiről szól csakis úgy, mint amelyek nélkül jő létre a megigazulás. Viszont, ha Jakab a cselekedeteket közvetlen vonatkozásba hozza a hittel, illetve a megigazulással, nem a törvény cselekedetei azok, melyeket olvasóitól megkövetel, hanem a beoltott ige által munkált életfolytatás tényei.

Ellentétéről Jakab és Pál között tehát e tekintetben sem lehet szó. Hogy Jakab a törvény cselekedeteinek megtartását a Nőc-féle törvényeken kívül nem sürgette, világos az apostoli konvent megállapodásából (Gal 2. ACs. 15.).

A két író eljárását igazolják azon gyülekezetek viszonyai, melyekhez fordulnak. Pál a zsidósodó tévtanítókkal vívta élet-balál harcát, akiknél a törvényt csaknem kizárólag a szertartási, körülmetélkedési, ételtörvények stb. képviselték, ezek megtartását a megigazulás feltételeiül hirdették, míg egyéb törvényeket lábba tiportak s legfőbb dicsőítésük volt az Ábrahámtól való leszármazás. Ezekkel szemben Pál szükségképen indítatva érezte magát, hogy a hit által való megigazulást a maga elvi tisztaságában, mondhatjuk: merev egyoldalúságában hirdesse s vigye győzelemre.

Jakabnak nem ilyen ellenfelekkel volt dolga, hanem olyan emberekkel, akik a hit által való megigazulást szívesen értelmezték, a puszta hitet, mely elhívés volt náluk, tehát az elméleti, dogmatikus hitet, vagy a fides historical, mely egyes történelmi igazságok elhívésében állott, elégségesnek tartották a megigazulásra s épen a hit által való megigazulásra a vallás-erkölcsi élet elszerűítő képe, sebei, bűnei tártak föl az apostol előtt. Mi természetesebb tehát, minthogy Jakab e fogvatkozásokkal szemben felmutatja az élő hit mivoltát, mely a szeplőtlen élet s irgalmasság cselekedeteiben (1. 27.) és az igazság beszédének megtartásában (1. 22.) nyer szükségképen külső kifejezést és bizonyosságot, mely cselekedeteket aztán oly szoros összeköttetésbe hoz a hittel, illetve a hit által való megigazulással, mint amely élő és szoros összeköttetés van a gyümölcs és azon fa közt, mely azt létrehozta.

Ellentét akkor volna Pál és Jakab közt, ha ez utóbbi a páli tételekkel szemben ezt hirdetné: megigazul az ember a törvény cselekedeteiből hit nélkül.

Hogy azonban Jakab is az újjászületést az isteni akarat, tehát kegyelem tényének tartja az igazság beszéde által, tehát az emberi akarat, cselekedet s érdem kizárásával, látjuk az 1. 8. v.-ből. Ha ez így van, akkor a szeplő nélkül való élet is az isteni kegyelem adománya s a Jakab által hangoztatott cselekedetek nem opera bona meritoria, hanem a hit mutatói (2. 18–22.) s ekként a hit sem = fides formata. Pál és Jakab justificatio tana azenos, ez utóbbinál sem lehet tehát nemhogy még a cselekedet, de még a hit

sem: causa efficiens justificationis, hanem instrumentum apprehendens justificationis s a megigazulás mindkettő szerint sensu forensi = igaznak nyilvánítás s ekként egyiknél sem lehet szó justitia infusa-ról, azaz igazzá tevésről. Nem állhat meg tehát Beyschlag nézete sem, mely szerint Pál a justificatiót a keresztyén élet kezdetére, Jakab pedig eschatologicus értelemben a keresztyén élet végére teszi, hogy tehát Pálnál a justificatio injusti, Jakabnál pedig a justificatio justi fordulna elő.

Isten üdvtanácsvégzésében a megigazulásnak egy ugyanazon eszköze van úgy az ó-, mint az újszövetségben. Az ószövetségi példákra, Ábrahám, Ráhábra való hivatkozás e tényt igazolja.

Ráháb esetéből látjuk még a különben tisztátalannak a Jézus Krisztusban való hit által történt megtisztítatását, megszentelődését, a bukás mélységéből való fölemelését (1Kor 6. 11. Lk 23. 43.). A mélyen bukottakat a bűn nyomorúságának mélységéből az isteni kegyelem végtelen gazdagsága kiemelheti, megtisztíthatja. A nő fölemelésének s a keresztyénségben való lelki emancipációjának fenséges példája ez (Lange).

Ha azonban Jakab azt állítja, hogy a hit cselekedetek nélkül holt, miként a test is a lélek nélkül, a fentiekből következik, hogy ezzel nem azt akarja mondani, hogy a cselekedetek adnak életet a hitnek, hanem hogy az élő hitnek szükségképen megfelelő cselekedetekben kell magát behizonyítania s a cselekedetek hiányából joggal következtethetünk a hit hiányára, mely hit az isteni kegyelem adománya, melyet Isten Lelke elevenít meg az emberben.

Holt testhez hasonlít tehát az az ember, vagy emberek összesege, az a gyülekezet, melyből hiányzik az igaz hit, a hitben munkás szeretet.

S ami végül a mai gyülekezetek életét illeti, igen sok tekintetben azon jelenségeket tünteti föl, mint Pál és Jakab gyülekezeteinek élete. Egyfelől a páli ten egyoldalú alkalmazásából ma is elénkbe tárul a theoreticus, intellectualisticus dogmatismus, mely a hitigazságok elhívésével s a gyakorlati keresztyéni, egyházas élet mellőzésével jó keresztyénnek tartja magát. Más oldalról a róm. kath. színezetű s irányú puszta moralismus a vallásos igazságok elszintelenítésével s elerőtlenítésével.

Holott a keresztyéni helyes életfolytatás az igaz vallásos tartalomnak, az igaz, tiszta erkölcsivel való tudatos s harmonikus egyesülése. Hogy a keresztyén ember életében ezen eset áll fenn, annak egyedüli biztos jele: a tett.

A gyülekezetekben tehát ily jellemeket kell nevelnünk Ábrahám s más hozzá hasonló vallás-erkölcsi jellemek útjainak felmutatása által, mely példák sokkal hatásosabbak, mint akármennyi beszéd. (Niebergall.)

Juhász László.

református lelkész.

Halottaink

Horkai Lajos református igazgató-tanító, folyó hó 20-án, két hónapi súlyos betegség után, életének 55., házasságának 31., tanítói működésének 36., debreczeni tanítóskodásának 25. évében elhunyt. A boldogult férfiú rendkívüli szorgalmával, kedves modorával és jóságával mindenütt osztatlan szeretetet vívott ki magának. Sok éven át volt elnöke a debreczeni tanítótestületnek s azonkívül több egyesületben vitt vezető szerepet. Elhunytával mély gyász érte özvegyét, szép számú családját, melynek egyetlen fiú sarja orosz fogságban sinylik, valamint nagy rokonságai s a debreczeni református egyházat. Temetése folyó hó 22-én délelőtt fél 11 órakor volt. Nyugodjék békén a boldog feltámadás reménye alatt. Aldás emlékére!

Különfélék

Lapunkról.

(A tiszántúli egyházkerület tavaszi közgyűlésének jegyzőkönyvéből.)

A Debreczeni Protestáns Lap főszerkesztője következő előterjesztést teszi közgyűlésünkhöz: „Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés! Az 1915. évi 554. számú határozatra vonatkozóan tisztelettel jelentem, hogy a Debreczeni Protestáns Lap átvételére a társaság vezetésem alatt tényleg megalkult, a lap tulajdonjogát dr. Ferenczy Gyula úrnak átvette s 1915. december 18. óta a társaság kiadásában jelenik meg a lap, melynek teletős szerkesztője Erdős Károly lelkészképzőintezeti tanár úr. Bár az említett határozat is világosan tartalmazza s magunk is súlyt helyezünk arra, hogy a lap magánvállalkozás; mivel a főtiszteletű egyházkerülettel létesült szerződészerű megállapodás feltételül a fenti határozat azt mondja ki, hogy „a lap mindenkor irodalmi színvonalon az egyházépítés s szolgálat nagy követelményeit kielégítően szerkesztessék”: alkalmai kívánok adni arra, hogy a Főtiszteletű Közgyűlés nyilatkozhassék tekintetben, vajjon a kikötésnek elég tette-e? Minthogy a lap fenntartása magánvállalkozás, anyagi kérdésekre ki nem terjeszkedem, csupán annyit említek fel, hogy a hivatalos előfizetésekkel és a hirdetési díjakkal a lap legszükségesebb költségeit, beleértve a külön mellékletül szolgáló Hivatalos Értesítő előállításának költségeit is, fedezni lehet. A lap állandó színvonalon tarthatása érdekében azonban kívánatos volna, ha az előfizetők köre önkéntes jelentkezőkkel szaporodik és különösen, ha az úgynevezett világi elem úgy a lap írásában, mint olvasásában az eddiginél sokkal nagyobb érdeklődést tanú-

sítana. Mély tisztelettel: Debreczen, 1916. május 14. dr. Kun Béla“.

Közgyűlésünk az előterjesztés tartalmát tudomásul veszi s anélkül, hogy a nevezett lap függetlenségét bármi tekintetben érinteni akarná, teljes elismeréssel állapítja meg, hogy az, az egyházkerület 1915—554. számú határozatában kifejezett kívánalomnak mindeddig megfelelően szerkesztett.

Éppen ezért szívesen venné közgyűlésünk, ha ezt az anyaszentegyházunk nagy érdekeit, közelebbről egyházkerületünk közügyeit önzetlen odaadással, fiúi hűséggel szolgáló szervezet egyházkerületünk világi nagyjai, egyházi közéletünk vezető férfiai szellemi és anyagi támogatásukkal az eddig tapasztaltnál nagyobb mértékben ajándékoznák meg.

Főhívja közgyűlésünk a kébelbeli egyházmegyéket, hogy a nevezett lapra vonatkozó ezt az óhajtását alkalmas módon, a maguk körében megbeszélés tárgyává tenni meglőzassék.

Dr. Lencz Géza egyetemi tanárt a tiszántúli egyházkerületi közgyűlés a debreczeni kollégium igazgatójává választotta, a következő négy tanév tartására. Amidőn őt ebből az alkalomból őszinte örömmel üdvözljük, egyszersmind az ősi Alma Mater szellemi, erkölcsi és anyagi gyarapítására irányuló buzgó tevékenységéhez erőt, kiértartást és sok sikert kívánunk.

Küry Albert dr., jásznagykunszolnoki alispán egyházmegyei tanácsbíró, a csecsemő- és gyermekvédelem szervezése terén példás buzgóságot tanúsít, rendkívüli tevékenységet fejt ki és már idáig is áldásos sikereket ért el. E nagyértékű, humánus, hazafias és etikai szempontból magas munkásságáért Sándor János belügyminiszter elismerést és köszönetet fejezett ki. Mi meg igazi örömmel és tisztelettel üdvözljük. Mk 9, 37.

A mezőtúri református főgimnáziummal kapcsolatos, újonnan épült, 120 tanulóra modernül berendezett Diákotthonban az ellátási díj 600 korona, hivatalnokok, kisbirtokosok fiai részére 400, 500 korona; vannak kedvezményes helyek is. A kérvények igazgatótanácsához címezve július 1-ig dr. Mezey Sándor vezető-tanárhoz küldendők, 20 korona előleges díjjal együtt. Melegen és pártolólag ajánljuk a szülei figyelmébe.

Hősi tettek tanúi és egyúttal cselekvői azok az önkéntes theologus-honvédek, akik honfiai szent elhatározással elszánták magukat a harctéri szolgálatra. Csak az imént övezte a hősi halállal kimúlt debreczeni református honvéd-theologusok halantékát a

kegyelet babérkoszorújával egyetemes konventünk, míg viszont a sebesülten hazaérkezőket méltó rokonszenvvel és megbecsüléssel vesszük körül mindnyájan. Ez utóbbiak közül való Cs. Nagy Dániel segédlelkész, az armádiának kitüntetett hőse, aki számtalan sebbel került egy osztrák kórházba, ahonnan — bár nagy gonddal ápolták — haza vágyott Debreczenbe. Most aztán a kollégiumi internátusban, mint az Alma Mater enyhe kebelén üdül és remélhetőleg mielőbb visszanyeri előbbi egészségét. Vajha hazatérhetnének már mindnyájan, kiki az ő tűzhelyéhez.

Az ötödik orgonahangverseny (folyó hó 15. d. u. hat órakor a Kossuth-utcai református templomban) összes bevétele 1223 K 14 fill., azaz ezerkettőszázhuszonhárom korona tizennégy fillerre rugott (ebből perselypénz volt 83.28 K, felülfizetés pedig 44.20 K), amely összeget a Hadsegélyző hivatal képviselőjében dr. Szikszay Szabó László ügyvéd folyó hó 17-én vett át a hangverseny rendezőjétől Sass Béláné úrnőtől.

A debreczeni Kátóna-Otthon az elmúlt pünköszt ünnepeket méltóképen ülte meg. A vitéz katonák részére Berki Sándor hajdubagosi református lelkész buzgólkodása révén kalácsot küldtek a nemesszívű adakozók, ezenkívül lelki épülésükről és szórakoztatásukról is gondoskodás történt.

Sarkany Lajos közösvári református kollégiumi tanár a patronázs-ügy terén szerzett érdemeiért kir. tanácsosi címet nyert.

Tanítók a háborúban. A képviselőház elé terjesztett jelentés szerint több mint tizenötezer népfelkelő szolgálatra kötelezett tanító közül 9178 teljesít szolgálatot, 2171 mint örszolgálatos szabadságolva van, 4448-at fölmentettek a szolgálat alól. Elesett az állami tanítók közül 42, a községekből 38, a felekezetiekből 211, a magániskolák tanítói közül 2.

Jubiláló lelkész. Simon Lajos tarpai (Bereg vármegyei) lelképásztor május hó 28-án ülte meg lelkési szolgálatának 40 éves jubileumát. A buzgó és derék szolgatársunknak adjon az Úr kegyelmet és áldást további serény munkásságához is. Üdvözljük.

Hajduszoboslón a református templomban orgonahangversenyt rendeztek a Vörös-Kereszt javára. Kiváló hatást értek el Hammerstaedt zeneakadémiai tanár művészi orgonaszámjai és Mándy Margitka gyönyörű dallamú énekei. Ugyanez alkalomból Demjén Ferenc ottani református lelkész a mai kor kötelességeiről nagy figyelemmel hallgatott, fennkölt szárynyalású beszédet intézett a nagy számban egybesereglett gyülekezethez.

Levélközvetítés, Pénzközvetítés, Tudakozódás. A Keresztyén Ijúsági Együletek Szövetségének Hadifoglyokat Gyámoltó Irodája Budapest, VIII. kerület, Főherceg Sándor-utca 28., arra kéri a nagytisztelű urakat, hogy az alábbi az iroda munkájára vonatkozó értesítést legyenek szívesek gyülekezeteikben közzé tenni. **L e v é l k ö z v e t í t é s.** Magyarul írt levelet lehetőleg ne küldjön, mert ez nem megy át biztosan az orosz cenzurán és nagyon késlelteti a többi küldeményeket. Legjobb egyszerű zöld hadifogoly kártyára írni, röviden, gömbölyű betűkkel, németül. A levelet Önnek kell megírnia és megcímeznie. Ha nem tud jól írni, írassa meg mással. Mi ezt nem vállalhatjuk, mert nagyon kevesen vagyunk. A hadifogoly címe nagyon olvasható legyen. A levelet vagy levelezőlapot tegye borítékba és ezt így címezze: „Megyeresy Béla országos titkár Budapest, VIII., Főherceg Sándor-utca 28. Írja rá a borítékra: Hadifogoly levél. A levélközvetítés ingyenes, de ha teheti, mellékeljen költségeinkre adományképen 25 filléres postabélyeget, mert nekünk nincs portómentességünk. A levelezőlapokat ne varrja össze. — **P é n z k ö z v e t í t é s.** A pénzt küldje postautalványon. A hadifogoly címét olvashatóan írja a szelvény hátlapjára. Csak kicsit is olvashatatlan címre nem küldünk pénzt. Az utalványt küldje „Megyeresy Béla országos titkár címére, Budapest, VIII., Főherceg Sándor-utca 28”. Írja rá az utalvány szelvényére a hadifogoly atyja és anyja nevét is. (Személyazonosság megállapítása végett.) A pénzt az Ön kockázatára küldjük. Felelősséget semmi irányban nem vállalunk. Költségeinkre levonunk a küldött összegből 10%-ot. Ha leveleiben is értesít a pénzküldésről, úgy a levél borítékára írja rá „Pénzküldés”. — **T u d a k o z ó d á s.** Ha érdeklődni tudakozódní akar a hadifogoly után, röviden írja meg a hadifogoly adatait. Ha eltűnt után tudakozódní, írjon előbb az ezredéhez s az onnan kapott írást küldje be az irodának. Az ilyen levelek borítékára írja rá: Tudakozódás. — Csomagot és könyvet nem közvetítünk. Csomagot a postán küldje a hadifogoly címére. Ha kevés holmit küld is, úgy pakolja, hogy a csomag ne legyen túl kicsi. Könyvet szintén a postán küldjön. Ne legyen a könyvnek kötött táblája és 1913. előtti legyen. Tanácsos, hogy ne legyen félkilogrammnál nehezebb. — Olaszországba sem levelet, sem pénzt nem közvetítünk. Csak tudakozódní olasz hadifogságba jutott katonáink után.

Tartalom: Az árvákért. — Tárcá: Révész K., Danzigi zárandoklásunk. — Egyház: Egyházkerületünk tavaszi közgyűlése. — Iskola: Du, Népoktatásunk jövője. — A tiszántúli egyházkerület jegyzőkönyvéből. — Tudomány: Juhász L., A hit és cselekedetek. — Halottaink. — Különfélék. — Melléklet: Hivatalos értesítő 26. szám.

HIVATALOS ÉRTESITŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.
3098—1916. sz.

A tiszántúli református egyházkerület Nagytiszteletű
Eesperesi Karához.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak f. évi május hó 16-án 6318. eln. szám alatt kelt leirata alapján az 1866—1897. években született népfelkérésre kötelezetteknek f. évi május hó 16-tól június hó 24-ig, illetve augusztus hó 21-től szeptember hó 12-ig terjedő időben megtartandó népfelkélési bemutató pötszemlére történt behívásával kapcsolatban értesitem Nagytiszteletűségedet s általa egyházmegyéje lelkészeit és iskolaszékeit, hogy ezen népfelkérésre kötelezettek feimentése körül követendő eljárásra nézve ugyanazon elvek és módozatok, illetve határozványok mérvadók, melyek általam már több ízben közzé tették s amelyekre vonatkozó miniszteri rendeletek a Hivatalos Közlöny múlt évi november hó 15-én megjelent 26-ik számának 453. és 454-ik oldalain, továbbá ugyancsak a Hivatalos Közlöny folyó évi március hó 1-én megjelent számának 80. és 81-ik oldalain találhatók.

A feimentésre való igény tekintetében azon határidő, amely időponttól kezdve az illető egyéneknek a feimentés indokául szolgáló alkalmazásban kell állniuk, 1916. évi ápril hó 15-ében állapított meg.

A már többszörösen megismertett módon hiánytalanul fészerezendő kérvények hozzám folyó évi július hó 10-ig, illetve szeptember hó 20-ig érkeztesendők be, amikor is az összes beérkezett ügyeket együttesen, tehát 2 ízben fogom rendeltetési helyére küldeni.

Atyafiságos szeretettel vagyok
Debreczen, 1916. évi június hó 16.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

3727—1916. sz.

A tiszántúli református egyházkerület Nagytiszteletű
Eesperesi Karához.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak f. évi június hó 6-án 63,631. szám alatt kelt s az elemi népiskolák szegénytanulóinak ingyenes tankönyvekkel való ellátása ügyében kiadott körrendeletét mellette azzal a megjegyzéssel közlöm Nagytiszteletűségeddel s általa egyházmegyéje lelkészeivel, hogy az abban foglaltaknak a mi felekezeti iskolánkban is megvalósítását kívánatosnak tartom.

Atyafiságos szeretettel vagyok
Debreczen, 1916. évi június hó 20.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszertől.
63,631—1916. VII b. sz.

KÖRRENDELET

a népiskolák szegény tanulóinak ingyenes könyvekkel való ellátása tárgyában.

A magyar tanítószegény e háború okozta nehéz körülmények közt lelkes közreműködésével több társadalmi mozgalmak sikerét elősegítette. Eredménytel tudott hatni nemcsak a növendékekre, hanem a szülőkre is. Kipróbált buzgóságát ezzel az alkalommal újabb feladat megoldására kérem.

Annak elősegítése végett, hogy az új tanév megindulásakor a szegény tanulók minél könnyebben jussanak tankönyveikhez, szükségesnek tartanám, hogy a tanítók az utolsó tanítási napokon hívják fel a tanulóifjúságot, hogy szülőik engedélyével, az évvégi vizsgálatok után jókarban levő régi tankönyveiket adják át oly célból, hogy azok az 1916—17. tanév elején az arra rászoruló szegény tanulók között kiosztassék.

A jó állapotban maradt tankönyvek ugyanis a jövő tanévben akadálytalanul használhatók, mint-hogy 2965—1916. eln. sz. alatt kelt rendeletem értelmében tankönyvváltoztatás az iskolák egyik fokán sem lesz.

Hogy azonban a régi tankönyvek használata a gyermekek egészségére a fertőzés veszélyével ne járjon, olyan tanulólétszám, akiknek családjában a tanítóludomása szerint a tanév folyamán ragadós (fertőző) betegség, elsősorban pedig tüdővész (tuberkulózis) volt, a könyvek nem fogadhatók el. Az összes átvett könyvek pedig az egész nagy szünidő alatt széjjelrakva, száraz, szellős helyen tartandók, mire igen alkalmas a léghuzamos padlás, mert a legtöbb szakértők véleménye szerint a könyvekbe esetleg befészkelődött bacillusok ezen időn belül, a levegőn elpusztulnak.

A könyveknek ilymódon való gondozására egytanító iskolában az illető tanítót, több tanító iskolában pedig az iskola igazgatóját kérem.

A nyár folyamán ekképen kezelt tankönyveknek szeptemberben leendő szétosztásakor a rászorultságot a legnagyobb gonddal kell mérlegelni. Olyan gyermekek jöhetnek elsősorban figyelembe, akiknek családjában a háború bármely oknál fogva szűkös helyzetet teremtett, hogy még a könyvek megszerzése is nehézségekbe ütköznék. Ha azután a rászorult gyermekeket ilyképen ellátjuk könyvekkel, remélünk lehet, hogy azt az akadályt sikerült nagyrészt leküzdenünk, amely még békés időkben is annyira megnehezíti a tanévi munka sikeres megkezdését.

Budapest, 1916 június hó 6.

Jankovich.

3815—1916.

PÁLYÁZAT

a békésháti református egyházmegyébe kebeleztetett gyomai egyik rendes lelkészi állásra.

Javadalom a díjlevél szerint :

1. Készpénz az egyház pénztárából évnegyedenként előre 1356 K. 2. $\frac{3}{4}$ telek föld járulékaival természetben és pedig a következő részletezéssel :

a) 1196. sz. betét A. VII. 5080. hrsz. tanyaföld 14 H. 993 öl ;

b) 1196. sz. betét A. V. 5161. hrsz. tanyaföld 7 H. 205 öl ;

c) 1196. sz. betét A. VII. 6355. hrsz. örökös nyilas szántó 5 H. 62 öl ;

d) 1196. sz. betét A. XIV. 7310. hrsz. szántó 8 H. 420 öl ;

e) 1196. sz. betét A. VII. 10,878. hrsz. előhalom-szántó — H. 754 öl ;

f) 1196. sz. betét A. 10,880. hrsz. előhalom-szántó — H. 369 öl ;

g) 1196. sz. betét A. XV. 9136. hrsz. révlaposi szántó 1 H. 754 öl ;

h) közös legelőn egy drb. tehén és 6 drb. disznó-járás.

3. 5 öl kemény tűzifa házhoz szállítva.

4. Stolaré a főtiszteletű egyházkerületi rendelet szerint lelkészársával egyenlően megosztva.

5. Lakhely.

A föld után járó adót az egyház fizeti azon megjegyzéssel, hogy ha jövőben a földek adómentesek lennének, azon esetben a földadót az illető lelkész urak fizetéseikhez nem számíthatják.

Beruházások megváltása nincs, ellenben villanyvilágítási bevezetés kamatmentes kölcsönének évi 18 koronáját még 8 éven keresztül a megválasztandó lelkész tartozik évenként az egyház pénztárába befizetni.

Az állás 1917 április 24-én foglalandó el.

A pályázók kérvényüket az E. T. II. t.-c. 16. paragrafusában megjelölt okmányokkal felszerelve Futó Zoltán békésháti espereshez (Szentés) folyó évi július hó 15. napjáig küldjék be.

Debreczen, 1916 június hó 23. napján.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat.

A biharugrai református egyházban megüresedett organisa-kántortanítói állásra pályázni óhajtok a szükséges okmányokat június hó 30-áig küldjék be a református lelkészi hivatalba. Évi fizetés : a) az egyháztól : tisztességes lakás és kert, 796 korona készpénz és 100 korona kántori díj évnegyedenként előre fizetve ; 6 és fél katasztrális hold föld élvezete ; b) községtől : faváltság címen 56 korona, ismétlő-iskolások tanításáért 30 korona ; c) államtól : ha okleveles a pályázó, az 1913. évi törvény szerint, az őt megillető államsegély.

Kötelessége : a III—VI. osztályú fiú tanulók mindennapi és a 12—15 évesekig a fiú ismétlősök tanítása, kántori teendők végzése, kanonikus órákon és lelkész akadályoztatása esetén szószéki szolgálat.

Pályázat.

A gyoroki református kántortanítóságra pályázat hirdettetik. Javadalma : két szoba, konyha, kamarából álló lakás, 303 négyszögöl tanítói kert haszonélvezete, Apaffy sóváltság 504 korona negyedévenként előre fizetve, 1913. évi XVI. örvénycikkben biztosított összegig fizeteskiegészítés választott törvényszerű igénye szerint, temetések után stóla.

Kötelessége az I—VI. vegyes osztály tanítása, kántori teendők végzése. Állás azonnal elfoglalandó. Okleveles férfi- és nőtanítók, okmányaikkal felszerelt kérvényüket június 29-ig Gyorok (Arad m.) református lelkészi hivatalhoz küldjék be.

EGY TÁBORI LELKÉSZ HARCTÉRI NAPLÓJA.

Írta: PAPP GÉZA, tábori ref. lelkész.

E gondolatokban és írói szépségekben gazdag napló-jegyzetek egyaránt érdeklik a hareoló és beteg katonákat, a lelkészeket, a tanuló ifjúságot, általában a nagyközön-séget. Méltó feltűnést keltettek azok előkelő fővárosi napi-lapokban. — A derék szerző hosszú időn át teljesített tábori lelkészi szolgálatával, lelkesítő beszédével tiszte-letet szerzett mindenfelé, úgyannyira, hogy **Jenő kir. herceg főparancsnok saját címerével és monogramni-jával** ellátott gyűrűvel ajándékozta meg és **megengedte**, hogy ezt a háborús könyvét **neki ajánlhassa**. — A könyv tartalma: Buzdító beszéd a katonákhoz ütközet előtt. Buzdító beszéd a honvédekhez az Isonzó mellett. Adventi imádság. Levél a hareterről. Fekete farsang. Március idusán. Őszi imádság. Hareteri jegyzetek. Tábori isten-tisztelet a doberdói fensíkon. Honvédtemetés az Isonzó partján. Jéhu uralma. A honvéd-köteleességtudás.

A 160 oldalra terjedő $16\frac{1}{2} \times 10\frac{1}{2}$ cm. nagyságú, zsebbe tehető könyvecskének bolti ára **elegáns vászon-kötésben 1 kor. 80 fill., 10 drb vételnél 1 kor. 50 fill., 25 drb vételnél 1 kor. 40 fill., 50 drb vételnél 1 kor. 30 fill., 100 drb vételnél 1 kor. 20 fillér.**

Kapható:

HEGEDÜS és SÁNDOR
protestáns irod. könyvkiadóhivatalában. DEBRECEN.

GEBAUER KÁROLY és TSA.

ELSŐ DEBRECENI TEMETKEZÉSI INTÉZET.
(KOSSUTH-UTCA 2-IK SZÁM.)

Debreczen szabad királyi város legrégibb temetkezési vállalata. Alapított 1868. évben

Élvállal temetések rendezését Debreczenben, valamint az ország bármely részében, a legmagasabb kivánalmaknak megfelelő kivitelben.

Kegyeletteljes pontossággal végez exhumálást, hulla szállítást minden országból vagy a hare-tér bármely részéből, előre megállapított leg-szolidabb árak mellett.

Állandó gyári raktár:

Minden kivitelű érc, fa, selyem, bársony, bronzirozott és fényezett koporsókból, dús választék művirág és érc koszorúkból.

Sürgőnycim: Gebauer temetkezési intézet Debrecen

Telefon: nappal 103-ik szám, éjjel 60 szám.

Temetések megrendelése éjjel is elfogadtatik.

Lelkész és vallástanár, tanár és tanító urak rendeljék meg és terjesszék a hívek és a tanítványaik között az

ÉBRESZTŐ

képes keresztyén szépirodalmi, esaládi és ifjúsági havi folyóiratot.

Szerkeszti:

Megyericsy Béla.

Előfizetési díja egy évre 4 kor. Az **Ébresztőnek** minden keresztyén családnak és minden keresztyén ifjúhoz el kell jutnia, hogy a nemes szépirodalom szárnyain minden olvasójának lelkébe bevigye a keresztyén magyar nemzet hatalmas gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és mutatóvány-számot ingyen küld a kiadóhivatal:

Budapest, VIII., Főherceg Sándor-utca 28.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötelekében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000.000 korona volt.

Földmívelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el. □□

Pontos és legjobb

Órák

5 évi jótállás mellett!

Egyházi szentedények,

úrvacsorai kelyhek, osztó-tányérok és borkancsók, keresztelő-kannák és medencék, ékszerek, evő-

Arjegyzék
20 00 rajzza
ingyen és
bermentve!
Pontos ki-
szolgálás!
Jutányos
árak!

készletek valódi 13 próbás
ezüsből és I. rendű alpacca-
ezüsből, jubileuml dísz tárgyak
részletfizetésre is!

Javításokra és vidéki megrende-
e különös gondot fordítok

**Polgár
Kálmán**

műorás és ékszerész, a ref. egyházak szállítója
BUDAPEST, VI., Teréz-körút 5., I. emelet.

Foncière, Pesti biztosító-intézet

Alapított 1864-ben.

Központi székhely: Budapesten, V., Sas-utca 10. sz

Készpénzben befizetett részvénytőke 4.000,000 korona
A nyereség és díjtartalékok az évi díjbe-
vételekkel együtt mintegy 70.075,300 koronára,
az intézet összes biztosítéka tehát mintegy 74.075,300 koronára
rughnak.

50 évi fennállása óta kártérítések fejében fizetett az intézet:
az elemi kárbiztosítási ágazatokban 278.818,768 kor.
az életbiztosítási ágazatban 43.972,292 kor.
a baleset és szavatossági biztosítási ágaza-
tokban 5.487,624 kor.

összesen 328.278,684 koronát.

Az intézet működési tere kiterjed a következő biztosítási ágazatokra:

1. Élet-, járadék-, kiházasítási-, katonai szolgálat-esetére való biztosítás.
2. Tűz-, villámcsapás- és robbanás által okozott károk elleni biztosítás.
3. Betöréses lopás elleni biztosítás.
4. A törvényes szavatosság következtében beálló kötelezettségek elleni biztosítás.
5. Tükörüvegekben eshető töréskárok elleni biztosítás.
6. Az emberi testet érhető balesetek elleni biztosítás, (utazási, élethossziglani vasúti balesetbiztosítás).
7. Szállítványozási (tengeri-, szárazföldi- és folyamszállítványozási) károk elleni biztosítás.
8. Jégverés okozta károk elleni biztosítás.

Olcsó díjak! Tisztán magyar intézet! Előnyös feltételek.

BÉKÉS LAJOS

Debreczen, Piac-utca 46-ik szám.

Telefon 304. szám.

Kalap, fehérnemű, úri-divat és szabó üzlet.

Készít férfiruhákat, felöltöket a legjobb kivitelben, valamint teljes úri kelen-
gyéket mérték után.